MARIA Z FREDRÓW HR. SZEMBEKOWA

5 stycznia 1862 r. – 4 stycznia 1937 r.

Zdjęcia pochodzą z Archiwum Fundacji Rodu Szeptyckich oraz ze zbiorów Muzeum Ziemi Kępińskiej
Wydano na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne –
Na tych samych warunkach 4.0
Treść licencji dostępna na stronie https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach Programu „Patriotyzm Jutra”

Aleksander Fredro, polski komediopisarz, pamiętnikarz, poeta, tworzył w epoce romantyzmu.

Urodził się 20 czerwca 1793 w Surochowie, w bogatej rodzinie szlacheckiej.

Do Beńkowej Wiszni rodzice Aleksandra Fredry sprowadzili się w 1797 roku. Nauki pobierał w domu rodzinnym, nigdy nie uczęszczał do szkół publicznych.

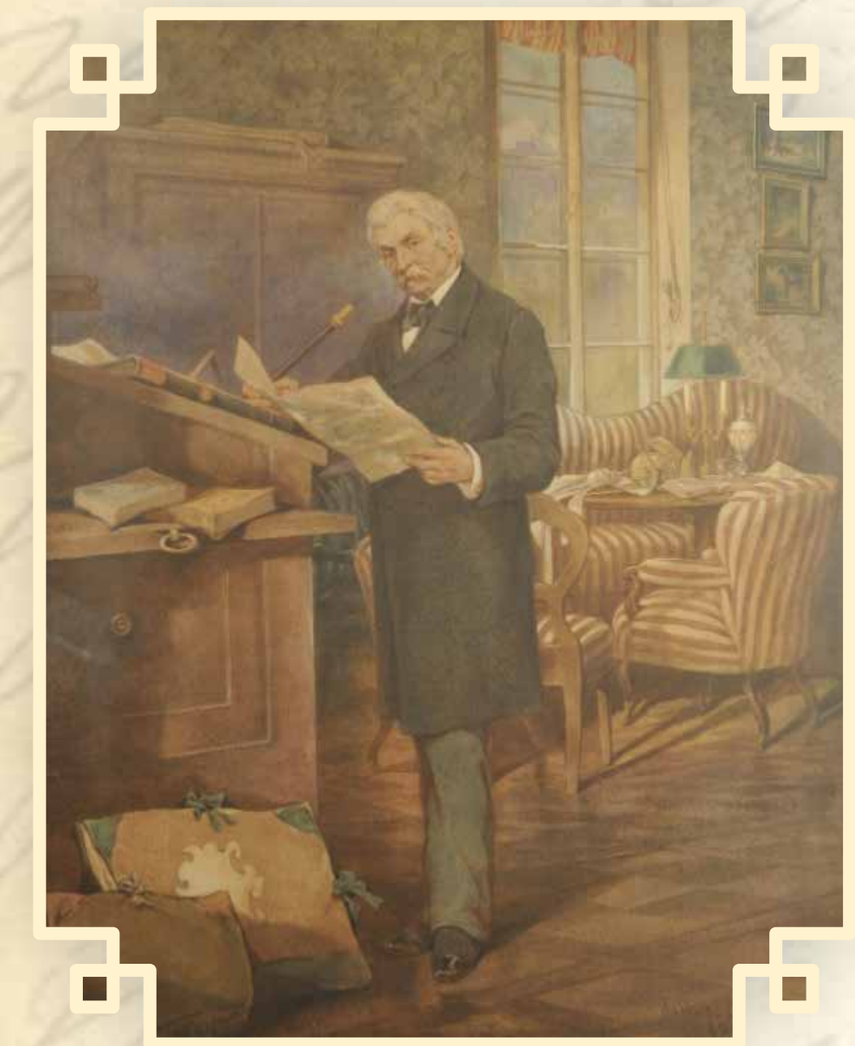

Aleksander Fredro w dworku na Chorążczyźnie, obraz Juliusza Kossaka (1884)

Aleksander Fredro (ur. 20 czerwca 1793 r., zm. 15 lipca 1876 r. we Lwowie)

Beńkowa Wisznia

Jan Aleksander Fredro 1829-1891

Syn Aleksandra i Zofii Fredrów urodził się we wrześniu 1829 r. we Lwowie, gdzie rodzina przeniosła się po pożarze w Beńkowej Wiszni.

Maria Mierówna

W 1857 r. Jan Aleksander przejmuje majątek po ojcu i rok później żeni się z Marią Mierówną nazywaną Mizią. Mają dwójkę dzieci, Andrzeja i Marię.

W 1862 r. umiera Maria, żona Jana Aleksandra. Osierocone dzieci, trzyletniego Andrzeja, zwanego Runiem i ledwie parę dni mającą Marię, nazywaną Mimi, powierzył opiece swoich rodziców, łamiąc przy tym ostatnią wolę ich matki. Mieszkają w dworku na Chorążczyźnie, który w 1847 r. kupił Aleksander Fredro.

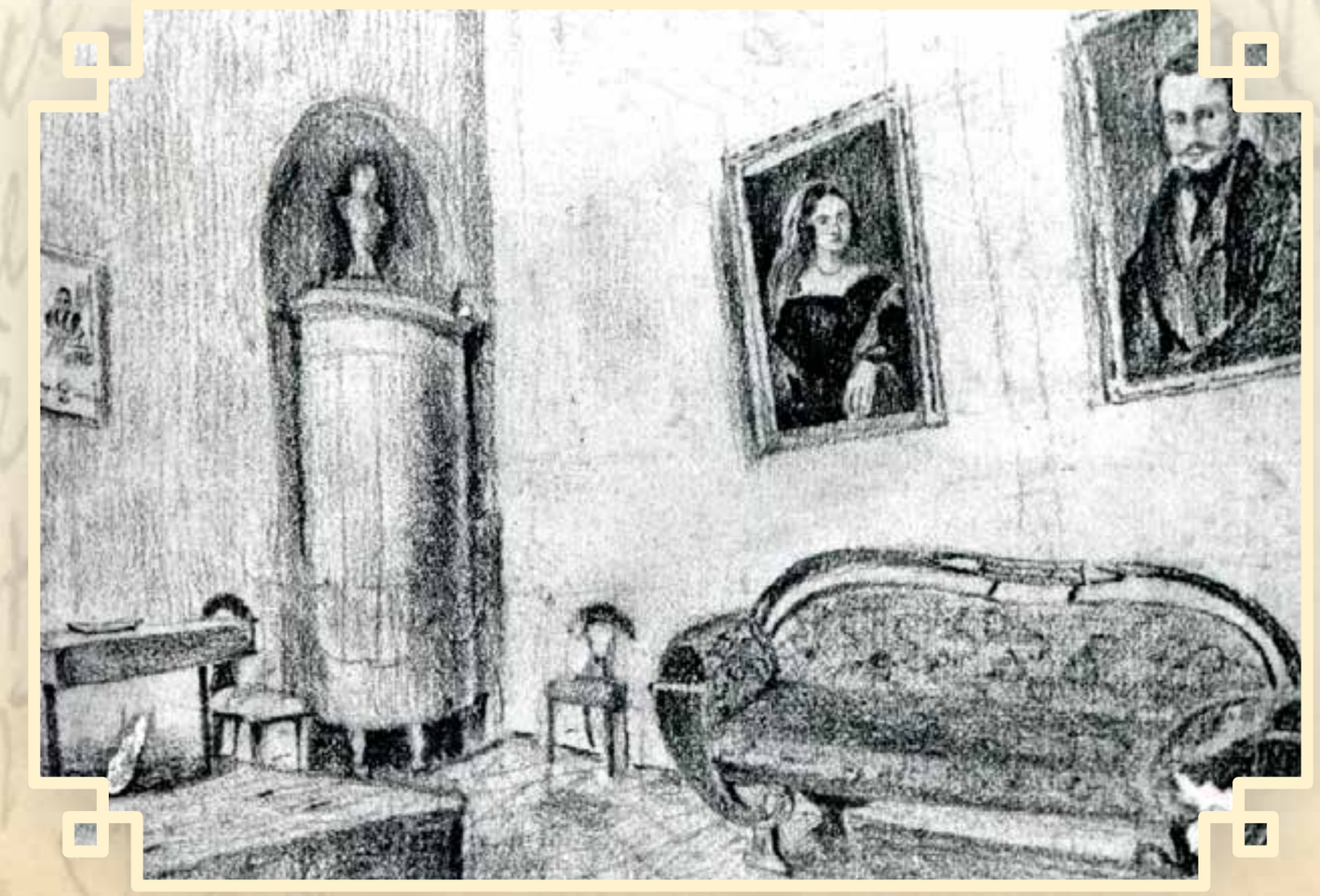
Wnętrze dworku na Chorążczyźnie

Maria Fredro urodziła się 5 stycznia 1862 r. W dworku na Chorążczyźnie spędziła czternaście lat życia. Po śmierci dziadka dworek opustoszał. Babcia przeniosła się do córki Szeptyckiej w Przyłbicach, a ona z ojcem zamieszkała w Beńkowej Wiszni.

Maria z Fredrów Szembekowa (1880)

Maria pokochała Beńkową Wisznię, jak zresztą wszystko, co łączyło się z osobą najdroższego dziadka: konie, strzelby, polowania, napoleońskie pamiątki, a nade wszystko właśnie ów dom mieszczący tyle śladów życia poprzednich pokoleń i ogród.

Od wczesnego dzieciństwa spędzała tam wakacje. Najbardziej lubiła, gdy był z nią ojciec i starszy o trzy lata brat. Ale nawet gdy Papa bawił w tym czasie za granicą, a Runio uczył się w Wiedniu wojskowego zawodu, Beńkowa Wisznia i tak ofiarowywała jej tyle atrakcji, że nigdy się tu nie nudziła. Godzinami łowiła ryby, pływała czółnem i dosiadała dobrze ułożonego konia o egzotycznym imieniu Effendi.

Maria w Krynicy

Tam też zgłębiała sztukę gotowania, wczytując się w specjalnie dla niej przywiezioną ze Lwowa książkę Ćwierciakiewiczowej i urządzała dla znajomych z okolicy pierwsze w życiu przyjęcia.

Piotr Szembek (1843 – 1896) – wnuk generała Piotra Szembeka, syn Aleksandra Szembeka i Felicji Niemojewskiej, hrabia, właściciel dóbr Słupia, poseł do parlamentu niemieckiego.

19-letnia Maria z Fredrów swojego przyszłego męża 38-letniego Piotra Szembeka z Siemianic koło Kępna, poznaje podczas karnawału w 1881 roku. Piotr nie był kawalerem pierwszej młodości, ale swym wyglądem urzekł wnuczkę Fredry. Oczarowanie było wzajemne. Tego samego roku, jeszcze w czasie karnawału odbyły się zaręczyny, a 2 czerwca ślub i wesele we Lwowie.

Aleksander Fredro, Piotr Szembek, Maria Fredro

Któregoś z czerwcowych dni 1881 r., wnet po poślubieniu Piotra Szembeka, Maria opuszczała Beńkową Wisznię na zawsze, udając się do majątku męża w Wielkopolsce, okoliczni mieszkańcy żegnali ją z prawdziwym żalem i wręczyli specjalnie na tę okoliczność zrobiony medal.

Pałac w Siemianicach

Wnętrze pałacu w Siemianicach

Mąż Marii, Piotr Szembek umiera w 1896 roku. Maria ma wtedy 34 lata, musi zająć się wychowaniem dzieci sama i postanawia, że nigdy nie wyjdzie już za mąż. Do końca życia chodzi w żałobie.

Za główny cel wyznaczyła sobie staranne wykształcenie dzieci, zrealizowała to z naddatkiem. Inspirowała i patronowała również ich młodzieńczym przedsięwzięciom patriotycznym.

Jadwiga, Zofia, Aleksander
(około 1893-1895)

Dzieci Marii i Piotra

Jadwiga (1883-1939, żyła 56 lat), etnografka
i archeolożka.

Zofia (1885-1974, żyła 89 lat), archeolożka,
etnografka, nauczycielka, później siostra Krysta
od Najświętszego Sakramentu, niepokalanka.

Aleksander (1886-1928, żył 42 lata), delegat do Sejmu Dzielnicowego
w Poznaniu, radca ambasady polskiej w Paryżu, gdzie zmarł w wyniku
udaru.

Maria Szembekowa
działaczka patriotyczna i społeczna

– w założonej w pałacu, w okresie zaborów, tajnej szkole polskiej, uczono dzieci z kręgu rodziny, znajomych i z okolicznych wsi wykładano język polski, literaturę i historię,

– Szembekowa fundowała stypendia i nagrody dla najlepszych uczniów i uczennic,

– kupowała książki do biblioteki,

– w swoim majątku prowadziła szkołę gospodarstwa domowego,

– obdarowywała dzieci przystępujące do pierwszej komunii książeczkami do nabożeństwa,

– finansowo wspierała Towarzystwo Naukowej Pomocy, Towarzystwo Czytelni Ludowych i inne instytucje oświatowe,

– z powodzeniem walczyła z władzami pruskimi, aby nowo wybudowany szpital w Kępnie został powierzony polskim zakonnicom ze Zgromadzenia św. Karola Boromeusza,

– podobno należała do grona osób, które najhojniej wsparły materialnie powstanie wielkopolskie,

– w 1918 r. związała się z podziemną polską organizacją, kierowaną przez kpt. Ignacego Całkosińskiego z Kępna. Przekazywała mu meldunki o ruchach wojsk niemieckiego Grenzschutzu w czasie powstania wielkopolskiego,

– podczas powstań i plebiscytów śląskich odegrała poważną rolę agitując w sprawie polskiej, zwłaszcza w okolicach Bralina i Rychtala.

Maria z dziećmi

Maria Szembekowa w Siemianicach

Jeszcze w narzeczeństwie Maria Fredro zawarła z przyszłym mężem Piotrem Szembekiem dżentelmeńską umowę. Ona pozwoliła mu palić tytoń, on pisać jej wiersze. Nie wiadomo, czy debiutowała w panieńskich latach. Pod pseudonimem M. z Pleszowic ukazał się pierwszy tomik *Wiersze ulotne* (1887 r.). Drugi tomik nazywał się *W błędnym kole* (1916 r.), kolejne: *Rozkołysany dzwon* (1920 r.), zbiór fraszek *Ku rozweseleniu ducha* (1920 r.), *Z niewydanych wierszy i satyr* (1936 r.) *i Klapsy* (1936 r.)

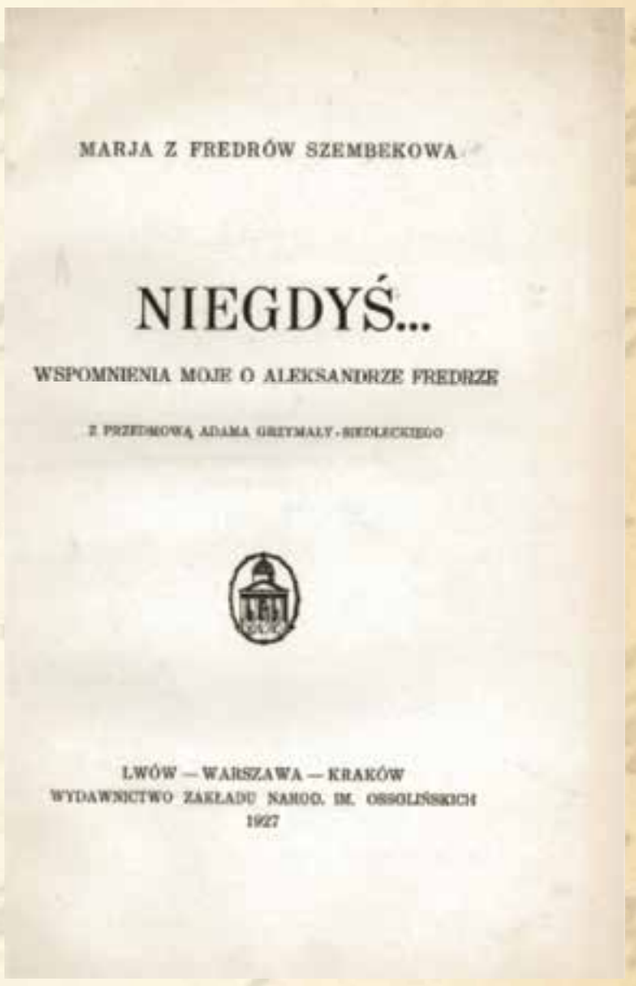

Maria Szembekowa była również autorką szkicu biograficznego o swoim teściu *Generał Piotr Szembek* (1902 r.), cyklu nowel *Na jawie i śnie* (1903 r.), książki *Pogrzeb: obraz fantastyczny w dwóch odsłonach* (1919 r.), książki wspomnieniowej *Niegdyś… Wspomnienia moje o Aleksandrze Fredrze* (1927 r.) oraz powieści dla dzieci *Same tajemnice* (1932 r.)

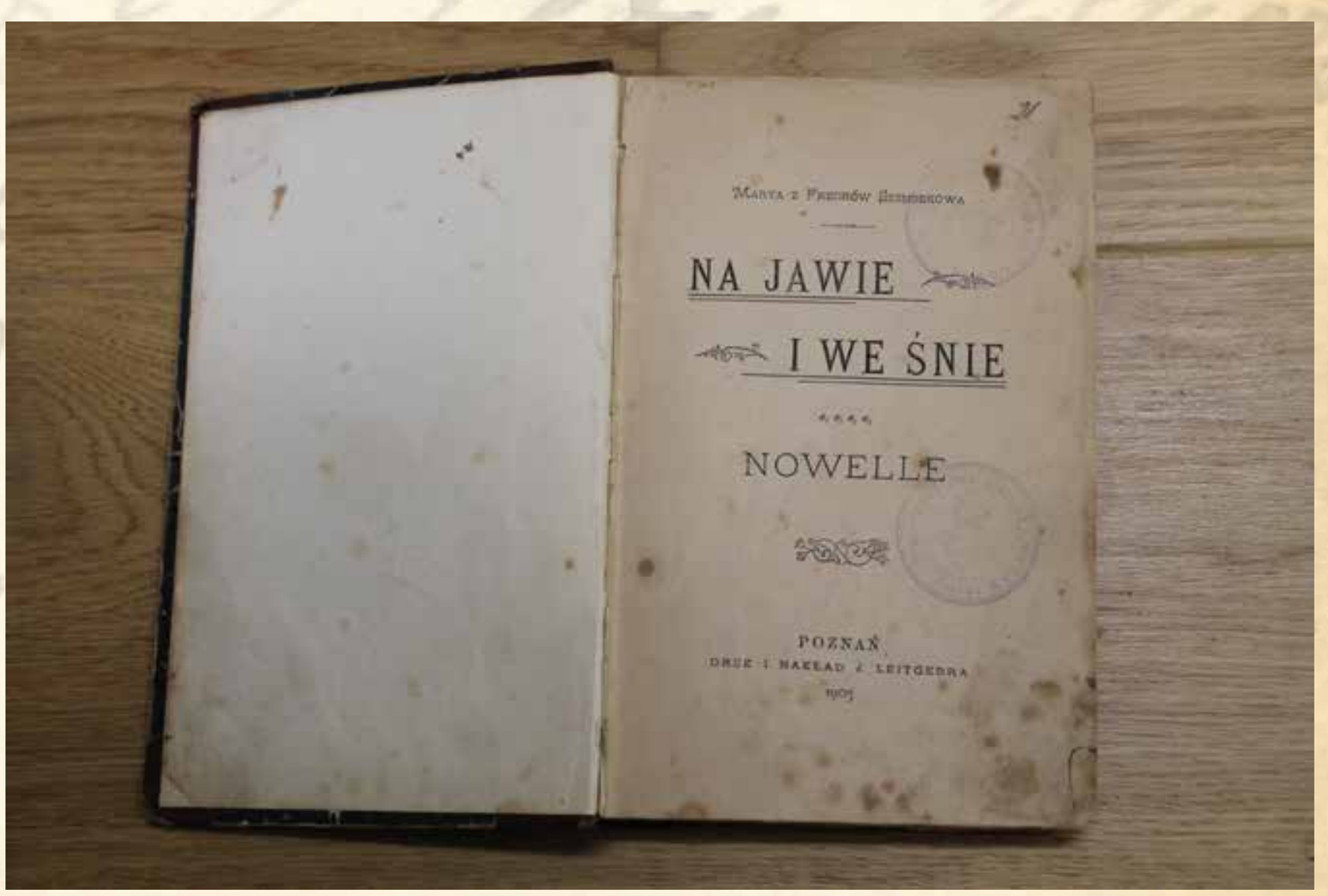

Spora część tego, co pisała rozrzucona jest po różnych czasopismach, wiadomo, że drukowała między innymi w lwowskim „Dzienniku Polskim”, krakowskim „Dzienniku Polskim” czy „Dzienniku Poznańskim”. Spuścizna rękopiśmienna uległa zniszczeniu w zawierusze wojennej, nieliczne z przetrwałych rękopisów znajdują się w Bibliotece Narodowej.

Pasją Marii było polowanie i wędkarstwo. Zdjęcia uśmiechniętej kobiety ze strzelbą i wędką dopełniają obrazu zaangażowanej społecznie hrabiny, walczącej z germanizacją poetki, obrończyni wartości narodowych i szlacheckich.

Święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok 1937 Maria spędziła u córki, zięcia i wnuków w Przyłbicach. Zjechała się też pozostała rodzina Szeptyckich. Potem wszyscy przygotowywali się do uroczystości jej 75-lecia, przypadającego 5 stycznia. Odbyła się już próba generalna okolicznościowego przedstawienia, sztuki alegorycznej o upływającym czasie, o dziś i wczoraj autorstwa wnuczki, Anny Szeptyckiej.

Zmarła nagle o drugiej w nocy z 4 na 5 stycznia. Chorowała wcześniej na serce, ale nikt się nie spodziewał, że odejdzie właśnie teraz.

Dnia 4-go stycznia 1937 roku zmarła w Przyłbicach opatrzona Sakramentami św. śp.

Maria Piotrowa z hr. Fredrów

hr. Szembekowa

Właścicielka dóbr Siemianice i Raków
Odznaczona orderem Polonia Restituta

Złożenie zwłok do grobów rodzinnych odbędzie się w Siemianicach w sobotę, dnia 9-go stycznia 1937 roku o godzinie 10-tej przed południem

W ciężkim smutku pogrążeni
córki, zięć, wnuki, prawnuki i rodzina

Osobnych zawiadomień nie wysyła się

Błogosławieni którzy łakną i pragną sprawiedliwości albowiem oni będą nasyceni

Błogosławieni miłosierni albowiem oni miłosierdzia dostąpią

Ś. † p.

MARIA z FREDRÓW SZEMBEKOWA

ur. we Lwowie 5/I 1862 r.
zm. w Przyłbicach 4/I 1937 r.

„Kto pożywa ciała mego i pije moją krew, ma żywot wieczny: a ja go wskrzeszę w ostatni dzień".
(Jan. VI, 55).

MÓDLMY SIĘ.

Nakłoń Panie, ucha Twego na prośby nasze, którymi pokornie miłosierdzia Twego błagamy, aby dusza sługi Twej, Marii, którą powołałeś z tego świata, dostąpiła szczęśliwości wiecznej w krainie światła i pokoju, w społeczności Świętych, przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

Dobry Jezu, a nasz Panie
Daj jej wieczne spoczywanie!

Trumnę trzeba było zawieźć do Siemianic, gdzie w tamtejszej kaplicy wnuczka Aleksandra Fredry miała spocząć obok męża, Piotra Szembeka, i przedwcześnie zmarłego syna, Aleksandra. Najpierw droga prowadziła do Sambora. Można ją było odbyć tylko przy użyciu koni. Do specjalnie przystrojonego wozu zaprzężono cztery dorodne rumaki.

Na wezgłowiu jej trumny postawiono urnę z „garścią ziemi szarej".

I nie chcę mowy ja szumnej,
Jak to zwyczaj jest stary —
Tylko mi włóżcie do trumny
Garść ziemi szarej!!…
(„Z niewydanych wierszy i satyr" – Skarb)